

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava:

Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadržni dom — Celje, Delavska
zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za tuzemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščenec, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane petitna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust. Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 29.

Sobota, 11. aprila 1931.

Leto VI.

Ali je to zadnja gospodarska kriza?

Kapitalizem si samo še na umeten način podaljšuje življenje.

O hudi gospodarski krizi, ki je po vsem svetu, govore povsod, po vseh državah in v vseh korporacijah. Enako, kakor so naziranja o vzrokih krize različna, naša so povsem drugačna, tako so tudi različna mnenja o krizi, ki izvira iz kapitalističnega družabnega reda, ali je to zadnja kriza ali ne?

V švicarskem delavskem listu razpravlja članek o vprašanju, ali je to zadnja kriza ali ne, naslednje:

Doslej so bile krize vedno premagane in gospodarstvo se je zopet dvignilo. Nam se pa vsiljuje tu vprašanje, če je sedanja kriza drugačna, kakor so bile prejšnje ali ne? In če je različna, v čem obstoja razlika?

Na to vprašanje lahko dobimo jako različne odgovore: »Teorija o polomih« pravi, da mora kapitalizem zaradi svojih notranjih nasprotstev nujno priti do poloma. Ta je najbolj razširjena ter se navadno razlaga tako, da je polom že kot posledica sedanje krize neizogiben.

Povsem v nasprotju s tem naziranjem pa je mnenje, ki ga imajo večina podjetniki. Ti pravijo, da je sedanja kriza, kakor vse druge, le znamenje rasti gospodarstva, bolezen, ki bo, ko jo premagamo, po kapitalizmu vođenem gospodarstvu vlija temu gospodarskemu telesu nove razvojne sile. Po zmagi nad krizo bo kapitalizem močnejši, kakor kedaj prej; podjetniki po vseh deželah namreč verujejo, da bodo izšli iz krize z ojačeno močjo, ker je vendar lahko bedo in pomanjkanje delavstva izrabiti v ta namen, da se organizacije delavstva oslabe ter delavstvu vsili volja kapitala.

Še tretje mnenje o krizi imamo. To pravi, da je ta kriza navadna kapitalistična kriza, ki jo mora kapitalizem notorično povzročiti vedno iznova.

Najprej moramo vprašati: Ali je današnja kriza drugačna, kakor so bile prejšnje ali ne? Nemški konjunkturni institut je nedavno ugotovil razliko med sedanjo krizo in prejšnjimi krizami, ki obstoja predvsem v tem, da nazadovanje produkcije še v nobeni prejšnji krizi ni bilo tako veliko, obseg nezaposlenosti še nikdar tako ogrožen, kakor je v sedanji.

Ob prejšnjih krizah smo imeli domalega povsod svobodno konkurenco v gospodarstvu. Danes imamo v velikem delu gospodarstva nadoblast zločinskega monopolnega kapitala. Izkoriščanje delavstva vodi sicer v obeh sistemih, tako ob sistemu svobodne konkurence, kakor ob sistemu monopolnega kapitala, k zmanjšanju ljudske kupne sile, to je kupna sila postaja manjša, dočim se sorazmerno pomnožujejo produkcijska sredstva za pridelovanje blaga. Dočim pa se v prvem primeru zaradi večje zmožnosti produkcijskih pomočkov izdelano blago ne more prodati, se v monopolnem kapitalizmu blago, ki ga ni mogoče prodati, sploh preneha izdelovati in pridelovati, ker nasprotno s svobodnim gospodarstvom monopolni kapitalizem lahko ustavi produkcijo kadar hoče, če ni trga za prodajo blaga.

Tudi ni nič nenaravnega, če je nezaposlenost sedaj mnogo večja z ozirom na mnogo večje število prebivalstva. Tako ovirajo tudi varnostne carine, zvezane z monopolnim gospodarstvom, znižanje pretiranih cen produktov.

Monopoli združujejo po svojih velikih dobičkih kapital, ga porabljajo

Enotna fronta delodajalcev...

Dne 31. marca t. l. je na anketi zagrebške zbornice za trgovino, obrt in industrijo govoril g. Čurčin, generalni tajnik centrale industrijskih korporacij v Beogradu, ki je po potrebnih listov rekel: »Neobhodno potrebna je ustanovitev centralnega odbora delodajalcev, ki bi bil nekakšna enotna fronta delodajalcev, nampram že obstoječi delavski fronti. Vse to bi moralo imeti čisto delodajalsko obeležje. Stvarno je razumljivo, da se mora enotna fronta delodajalcev baviti z najelementarnejšimi vprašanji, nikakor se ne ustanavljati samo ad hoc, če gre za sprejem kakega novega ali revizijo obstoječega socialnega zakona. To zahteva velike žrtve in problem rešiti ni tako lahko. Zdi se, da se je mednarodnemu uradu dela posrečilo, prepričati one državne vlade, ki še niso izvedle zavarovanja za omejitost, starost in smrt, da to store, in bo zaradi tega v tem oziru imel urad dela mnogo ugodnejši položaj na mednarodnem kongresu dela l. 1932, ko se bo razpravljalo o konvenciji za vse panoge zavarovanja. Tako se pripravljajo v Avstriji v istem smislu reforma. Potrebno je torej, da tudi avstrijski delodajalci složno nastopijo ob aktiviranju novih panog zavarovanja za vse one reforme zakona, ki so jih oni prej zahtevali, pa so se delavci upirali, kakor na primer znižanju odškodnine za čezurno delo od 50 na 25 odstotkov, prekluzivnemu terminu treh mesecev za reklamacije, namesto sedanje zastarelosti po treh letih ter skrajšanje še drugih rokov, kakor tudi za omejitev pravic na zavarovanja za nezgode in bole-

zen. Z eno besedo, oni se okoriščajo ob tej priliki, da izvedejo reformo cele svoje socialne zakonodaje, dočim mi v tem pogledu sploh nismo prišli do nikakšne delodajalske enotne fronte. Razentega se tudi opazja nedostatek centralne delodajalske organizacije pri nas zlasti glede potrebe po ureditvi boljših odnosov med delavci in delodajalci. Potrebna po organizaciji, ki bi se bavila povsem z delodajalskimi problemi, je po tem, kar sem povedal, neobhodno potrebna.«

S stališča delodajalskih interesov je absolutno prav in če bi bili mi predstavniki delodajalskih organizacij, ne bi mogli zavzemati drugačnega stališča. Zaraditega ne očitamo ničesar g. Čurčinu kot predstavniku delodajalcev, niti ne objavljamo njegovih izjav zaradi njega, marveč samo zato, da privatne nameščence (seveda tudi druge delavce, op. ur.) opozorimo na grupiranje delodajalcev, ki je naperjeno proti interesom privatnih nameščenec, da bi tudi ti umeli, da je potrebno upostaviti proti enotni fronti delodajalcev tudi enotno fronto nameščenec (delavcev). Razumeli naj bi, da sedaj ni čas za medsebojno borbo, za osebne in frakcijske spore v delavskih vrstah; da ni čas za cepljenje naše razredne fronte, marveč da je sedaj čas za zedinjevanje organizacij in za skupno delo enotne fronte delavskega razreda. Delajmo enako, kakor zahteva g. Čurčin od delodajalcev.

(Po »Privatnem Namješteniku«.)

Konkordat med Avstrijo in Vatikanom.

Med avstrijsko vlado in Vatikanom se že vršijo pogajanja za sklenitev konkordata, t. j. pogodbe med cerkvijo in državo o vzajemnem delovanju. Po izjavah sedanjega avstrijskega kanclerja dr. Enderja, ki je sicer tudi pripadnik Seiplove stranke, pri katerem pa vendarle vlada nekaka umerjenost, bo vlada

zahtevala od Vatikana koncesije na zakonskem polju, ki jih bo tudi dobila. Gre predvsem za priznanje civilnih porok, ki so dovoljene tudi Italijanom. Kajti dr. Ender je izjavil, da je treba Avstrije vzeti takšne, kakršni pač so! To slednje velja tudi za nas.

v svojih obratih, ali pa ga puste mrtvega ležati. S tem ga odtegujejo drugim delom gospodarstva.

Imamo še druge izpremembe v strukturi gospodarstva, ki so tudi deloma v zvezi s prodirajočimi monopoli, kakor nenavadno hitri tehnični napredek, ki silno vplivajo na izpremembo življenjskih običajev. V isti smeri, kakor je kapitalizem izpremenil svoje lice, je morala tudi kriza izpremeniti svoj značaj. V tem smislu moremo torej reči, da je sedanja kriza drugačna, kakor so bile prejšnje, ne da bi prišli v nasprotje s tezo.

Premalo se producira zato, ker zaradi motnje v sorazmerju gospodarstva in zaradi nazadovanja ljudske kupne sile produktov ni mogoče prodati. Le tedaj je mogoče več producirati, če se more več konsumirati. Omejitev produkcije v krizi zmanjšuje dobičke in s tem ustvarjanje kapitala, dočim vzdrževanje visokih monopolnih cen zbira kapital na dotičnih mestih, kjer bi ga bilo treba investirati, pa ga ne investirajo. Tako povzroča relativni prebitki kapitala, ki je ustvaril to nesorazmerje, meče delavstvo na cesto ter je izzval krizo in omejitev produkcije, pomanjkanje kapitala.

Ali naj torej ta nesoglasni razvoj vodi k polomu kapitalizma, ali pa naj utegne iziti kapitalizem iz te kri-

ze z ojačeno silo? Zdi se nam, da moramo obe vprašanji zanikati. Poloma kapitalizma v tej krizi ni pričakovati, enako tudi ne njegove posebne utrditve. Posebni momenti, ki so izredno pospeševali poostreitev krize, se morejo odpraviti; zvišati se more obrestna mera, poživiti kapitalni trg, mednarodno gibanje kapitala spraviti v tek, svetovno-politična napetost omiliti; vse to bi grozoto krize kmalu izboljšalo. Kapitalizem ne bo poizkušal premagati krize z dviganjem ljudske kupne sile, kakor bi odgovarjalo povečani produktivnosti podjetij in dela, marveč bo poizkušal utrditi svoj obstoj z organizacijo novih konjunktur na račun mezd in plač. To podaljšanje življenja se mu utegne posrečiti tudi zaradi tega, ker v mnogih državah in ljudskih plasteh še ni prave želje po njegovem padcu in tudi ni za to še predpogoja moči. Zadostuje le opozorilo na okrepitev fašizma, ki je glavna opora kapitalističnega gospodarskega sistema. Zdravilo, ki ga bolni kapitalizem rabi za zdravljenje krize, ne more dovesti do ozdravljenja. To zdravilo je podobno vedno novim morlijevim vbrižgavanjem, ki za dobo svojega vplivanja telo dražijo k večji delavnosti, čeprav je telo že v razpadu, a vsako novo vbrižganje ga vendar spravlja le bliže koncu.

Razorožitvena konferenca v Londonu?

Tako žele Angleži.

Angleži delajo propagando, da naj se vrši razorožitvena konferenca v Londonu, češ, da je Ženeva premajhna za konferenco, ki bo štela tri do štiritisoč delegatov. Sklepali pa bodo o tem meseca maja, ko se bo vršilo zasedanje Društva narodov.

London bi bil vsekakor primeren kraj, ker je angleška delavska vlada duša cele akcije. Nekoliko nezaupanja je zbudilo Hendersonovo posredovanje v sporu zaradi nemško-avstrijskega carinskega dogovora, ker zlasti Francija in Čehoslovaška zreta na dogovor ljubosumno ter stojita na stališču, da se eventualno prepreči njega vpliv. Henderson pa je posredoval v dobri veri, da se bo spor rešil v Društvu narodov povoljno, ker se drugače ne more rešiti brez hujših posledic.

Razorožitvena konferenca, ki bi se vršila v Londonu, bi bila pod direktnim vplivom angleške delavske vlade, ki bi storila vse, da se konferenca približa svojemu velikemu cilju.

Nemški fašisti v razkroju.

Drug drugega izključujejo, odstavljajo in razlašajo.

Med napadalnimi četami in Adolfom Hitlerjem je nastal spor zaradi doma v Berlinu. Zmagal je Hitler in napadalne čete so se izselile iz fašističnega doma ter odpovedujejo Hitlerju pokorščino. Napadalne čete kapetana Stenesa ustanove novo nacionalistično stranko. Hitlerju očitajo, da je premalo radikalen. Na Sten-sovi strani je velik del berlinskih pripadnikov in vse uredništvo fašističnega lista »Der Angriff« (Napad). Hitler je samo zato v premoči, ker ima denar v svojih rokah, ki mu pa brez pristašev ne bo mnogo koristil.

Hitler je odklonil tudi denarno podporo za avstrijski Heimwehr, zaradi katere se je pogajal bivši pravosodni minister dr. Hueber. Pri Hugenbergu pa je dr. Hueber dosegel znatno podporo za avstrijski Heimwehr.

Iz tega sledi, da je centrala fašističnega gibanja v Berlinu ter da se naslanja zlasti na avstrijski in italijanski fašizem. Prepričani so, da se domove, ki je nastal, pa je konec akcijske zmožnosti nemškega fašizma.

Nova rumunska vlada bo vlada »vplivnih osebnosti«.

Predznaki diktature.

Titulescu sestavlja rumunsko vlado. Razpustiti namerava baje parlament in razpisati volitve.

Novo vlado bodo tvorile »vplivne osebnosti« brez sodelovanja narodne kmetijske stranke. A stranke zahtevajo, da se vlada sestavi še pred razpustom parlamenta.

Rumunska politika gre torej v smeri proč od demokratičnega parlamentarizma.

Briand ne bo kandidiral za predsednika francoske republike. Francoski zunanji minister Briand je odklonil kandidaturu predsednika republike. Sedanji predsednik Doumergue ne bo več kandidiral. Bodoči predsednik utegne postati sedanji predsednik senata.

Katoliki katolikom.

Za razpust pruskega parlamenta.

Pruski ministrski predsednik je socialni demokrat. To boli katoličane, zato zahtevajo, da se pruski deželni zbor razpusti in izvedejo nove volitve. Zahtevajo ljudsko glasovanje ter so v ta namen izdali oklic, ki ga takole zaključujejo:

»V boj proti socialni demokraciji in njihovim zavestnim in nezavestnim pomagačem! Napravite edinstveno fronto katolikov proti marksizem složno z vsemi protestanti, ki nam v ta namen podajo roko! Sklenite vrste v boju za čedno, kristjansko državo, da se bo mogla braniti! Moralno ozdravljenje našega javnega življenja je nepopustljivi predpogoj tudi za zopetno obnovo gospodarstva! Razkristjanjenju države in naroda po na oblasti se nahajajoči socialni demokraciji se mora napraviti konec.

Prvi sunek gospodujočemu socializmu zadajmo z ljudskim glasovanjem za razpust pruskega deželnega zbora. Zato se vpišite z nami v liste! Zakaj, kdor ima Prusijo, ima državo!«

Katoliška cerkev že res prav povsod vodi svojo katoliško akcijo. Agresivna ni le pri nas, v Italiji in drugod, nego tudi v Prusiji. Prusija je največja dežela Nemčije. V njej vladajo že deset let socialni demokrati, ker sami nimajo večine, v zvezi s centrom. In politika Prusije je tako vplivna, da se ravna v marsičem cela Nemčija po njej.

Katolicizem to ve, zato je pričel veliko katoliško politično akcijo, da strmoglavijo socialne demokrate, predvsem predsednika vlade dr. Brauna.

Akcija je povsem politična. Oklic katoliške akcije sam priznava, da gre za politično moč v Nemčiji. K sodelovanju vabi pripadnike evangelske vere in »gospodarske kroge«, ker le tedaj, pravi, bodo ozdravele gospodarske razmere, če socialnih demokratov ne bo več v vladi. Z drugimi besedami bi to rekli tako: Mi, katoliki, moramo priti v vlado, ker bomo delali samo v vašem interesu; skrb za socialnopolitična vprašanja in delavsko varstvo pa vržemo med staro šaro. To obljubljajo in bi storili, čeprav ne pomeni odprava socialne zakonodaje ozdravitve gospodarstva.

V oklicu obetajo, da bodo absolutno podpirali kapitalizem. Zato hrepene po vladi, čeprav so domala vse vlade le orodje kapitalističnega družabnega sistema. In še huje je. Veliki večini držav kapitalizem diktira politiko. Pri tem diktatu hočejo sodelovati cerkve in med njimi tudi rimska.

Nekaj logičnega je, da cerkev, če sodeluje v politiki za en družabni sloj, postaja bolj in bolj politični faktor določenega družabnega razreda. In tega v politiki tudi ne taji.

Proračun Zedinjenih držav izkazuje 150 milijonov dolarjev primanjkljaja v tekočem letu.

Jack London:

Izgubljeni obraz.

Tu se pričinja neskončna pot. Od vseh svojih prijateljev je preostala sam on in posamič je prerešetal naklombo vseh teh plemenitih src, ki so izginila. Dva sta bila obglavljena v Petrogradu, koj v početku. Nekega drugega je njegov ječar na smrt pretepel. Potem se je na velikem okrvavljenem pohodu, ki jih je vedel v sibirsko pregnanstvo in se vlekel cele mesece med udarci in psovkami paznikov kozakov, četrti sesedel od onemoglosti in nič več vstal. Poslednji njegovi tovariši so pocepali v rudnikih od mrzlice ali pod knuto. Dva izmed njih, ki sta še preostala kakor on, sta poskusila pobegniti v njegovi družbi. Poginila sta v borbi s kozaki. Edino njemu je uspelo, priti na Kamčatko z denarjem in listinami nekega potnika, ki je obležal v snegu.

Vedno ga je obdajala surova in živinska divjost. Nevidno ga je obkrožila celo v zabavalščih ali učiliščih. Vse je ubijalo okoli njega. Na taisti dan je imel z dvema ruskima častnikoma dvakrat dvoboj. Da si otme svoje življenje in si preskrbi

Doma in po svetu.

Hvaležnost v politiki. Dogovor med Nemčijo in Avstrijo je napravil v evropski politiki, še bolj pa v diplomaciji pravcato zmedo. Diplomati so nervozni, kakor bi bili padli na glavo, ker sta Nemčija in Avstrija, en narod, ena kultura napravili nesrečen korak, da se hočeta predvsem gospodarsko in morda tudi politično zblizati. Menita namreč, da spadita skupaj po svoji strukturi in po vseh svojih svojstvih. Najprej so rekli ljubosumneži in nasprotniki tega dogovora, da takega dogovora pravno ne dopuščajo paragrafi mirovnih pogojev. Ko je ta argument izgubil privlačnost in so tudi diplomati jeli dvomiti nad juridično utemeljenostjo, so navajali, da se ne sme dopustiti, da bi germanski kulturni in gospodarski živelj postal preveč močan v Evropi, čeprav so že stokrat poudarjali kot svoj ideal svoboden razvoj narodov. To je že dokaj lepa vrsta egoistično prirojenih argumentov. V zadnjih dneh so pa potuhtali še en argument. Ta je, evropske države, ki so večinoma majhne, imajo vsaka svoje protektorje in zaščitnike. Tem morajo biti hvaležne in jih podpirati v njih politiki, da nam ne bodo očitale ne-hvaležnosti. Hvaležnost je torej zadnji argument, hvaležnost v politiki! Tu se nam nehoti vsili eno vprašanje: Koga interese se hoče čuvati s to lojalno hvaležnostjo? Ali naroda ali kapitalistov? Kateri interesi so večji: človeški, družabni, ali pa interesi karteliranega kapitalizma? S tega stališča bi se moralo to vprašanje presojati. Namen človeške družbe mora biti, da so socialno srečni vsi njeni člani. To je vrhunec politike. Politiki izkoriščanja, ekspropriacije, omejevanja narodnega svobodnega razvoja pa človeštvo ne more biti hvaležne, ker ta politika ni v interesu — splošnega človeštva.

Posredovanje med Jugoslavijo in Bolgarijo. Angleška delavska vlada je ponovno intervenirala po svojem zastopniku v Sofiji in Beogradu. Predvsem je baje po nalogu angleške vlade ponudil posredovanje v sporu jugoslovanskemu zunanjemu ministru

dr. Marinkoviću. Listi pa tej vesti oporekajo, kar znači, da se ni o tem razpravljalo, ali vsaj ne sklepalo.

Minister Demetrović se je vrnil iz Prage. Minuli petek je trgovinski minister Demetrović odpotoval iz Prage ter dospel v ponedeljek v Beograd.

Ljudsko štetje se vrši po celi naši državi v popolnem miru in redu. Opaža se vsepovsod znaten porast prebivalstva. V mnogih krajih je popisnih listov zmanjkalo.

Zaplenjena knjiga. Policija v Sušaku je zaplenila knjigo Milana Baniča: »Črna internacionala proti Hrvaštvu in Jugoslovanstvu«, ki je izšla kot I. zvezek Nacionalne politične knjižnice »Naša sloga«. Zaplenjena se utemeljuje s tem, da je knjiga naperjena proti katoliški duhovščini. Ker po tiskovnem zakonu proti zaplenbi ni pritožbe — pred l. 1929 je o vsaki zaplenbi odločalo sodišče — bo pač ostalo pri zaplenbi. Zanimiva pa bi bila sodna razprava proti piscu, če bi državni tožilec hotel uvesti postopanje in bi sodišče obtožbo dopustilo.

Največji predor v naši državi. Pod Ivan-planino v Bosni so te dni dokončali največji predor (tunel) v naši državi. Dolg je 3200 metrov in skrajša progo za 7 km. Delali so predor dve leti.

Železniški nesreči. Pri Sveti Klari v okolici Zagreba je 20 letni slikarski pomočnik stoječ na železniški progi opazoval lunin mrk. Tako je bil zatopljen v gledanje, da ni opazil vlaka, ki ga je tako težko poškodoval, da se v bolnici bori s smrtjo. V Mitrovici so na veliki petek jutraj šli trije kmetje po železniški progi v cerkev; privozil je pa ekspresni vlak, ki je enega takoj ubil, drugi je kratko nato umrl, tretji se pa bori v bolnici s smrtjo.

Himna življenja ne zveni nikdar lepše, nego v dneh srečne ljubezni! Treba je misliti na dom, ki se ustvarja za celo življenje! Perilo naj bo dobro in trpežno, zato si zapomni nvesta: »Vedno le Zlatorog milo!«

Hkrati za podnevi in ponoči je Nivea-Creme

ker omogoča njena najvažnejša sestavina Eucerit, ki pospešuje nego kože, da se Nivea-Creme globoko vpiše v kožo, ne da bi se koža količikaj svetila. Podnevi Vas varuje vpliva krema pred gnilim vremenom in nadomestila maščobo, ki Vam jo jemlje veter in grdo vreme, kožo pa dela voljno in gibčno. Ponoči deluje Nivea-Creme na ta način, da Vam olajša in krepi poln in da dobiti živahen in mladosten videz.

Nivea-Creme ne morete nadomestiti niti z najdražjimi luksuznimi kremami, ker ni nobene druge kreme, da bi imele v sebi Eucerit, ki kožno staničje hrani in olajša, na kar se tudi opira iznenadljajče in blago delovanje Nivea-Creme.

Škatle po Din 5—, 10— in 22—. Tube iz čiste pločevine po Din 9— in 14—.

Izdeluje v Jugoslaviji: **Jugosl. P. Belersdorf & Co., d. s. o. J.** Maribor, Gregorčičeva ulica štev. 24

Delavska zbornica za rudarje.

Podpiranje nezaposlenih rudarjev.

Z ozirom na težko brezposelnost v naših rudnikih in z ozirom na ustanovitev fonda za podpiranje nezaposlenih rudarjev pri Glavni bratovski skladnici, je predkazala Delavska zbornica za Slovenijo temu fondu Din 50.000.—.

Delavska zbornica se je obrnila tudi na druge organe, s prošnjo, da bi ta fond čimprej doprli.

Ker je treba, da se organizira podporna akcija za nezaposlene rudarje preko enega samega zavoda, Delavska zbornica v bodoče sama ne bo reševala prošnji za podpore. Potrebno se nam zdi opozoriti ob tej priliki, da je sredstev, ki se bodo zbrala predvidoma za podpiranje rudarjev, zelo malo, medtem ko je nezaposlenih veliko, tako da se bodo morala uporabljati zbrana sredstva za podpiranje onih rodbin, ki so izgubile vsled nezaposlenosti vse dohodke in kritje potnih stroškov na kraje nove zaposlitve.

Del. zbornica za Slovenijo, Ljubljana.

Za omiljenje nezaposlenosti. — Nemška vlada je poslala delavskim in delodajalskim organizacijam načrt zakona za omiljenje nezaposlenosti. Najvažnejše določbe načrta zahtevajo skrajšanje delovnega časa v vseh važnejših industrijah. Sklepi posebne komisije (zastopniki vlade, delavskih in delodajalskih organizacij) bodo obvezni in z zakonom zaščiteni. Pri nas bi pa radi uvedli 12 urni delavnik!

Okrog zasilne odredbe v Nemčiji. Iz taborov desničarskih in levičarskih ekstremistov dežujejo protesti proti zasilni odredbi (Notverordnung), ki jim onemogoča vprijeti politične orgije. (Odredba vsebuje omejitve zborovalne svobode, omejitve svobode združevanja, svobode tiska in celo osebnih svobod in ukinja nedotakljivost stanovanja, skratka, anulira vse pravice, ki so zajamčene v ustavi.) Desničarska in levičarska opozicija zahtevata takojšnje sklicanje Reichstaga, kar pa vladne stranke odklanjajo. Tudi apeliranje desničarjev na Hindenburga, češ, da je bil z njihovimi glasovi izvoljen za predsednika republike, jim ne bo nič pomagalo, ker predsednik Hindenburg vendar ne bo sam sebe na laž postavil in čez par dni preklical, kar je enkrat podpisal. Notranji minister Severing je izjavil: Zavedamo se resnosti položaja, zato ne odnehamo. Sovražnik (nac. soc.) sedi na vladah v Thüringenu in Braunschweigu, osvobojta veleizdajnike, ki jih je centralna vlada obsodila v ječo, jih slavi kot junake in jih sprejema celo v vlado. Nemiri se širijo, uboji so na dnevnem redu. Če provincialne vlade ne bodo odredbe striktno izvajale, bo državni notranji minister nastopil kot vladni komisar.

Volitve obratnih zaupnikov v Poruhrju. Dosedaj so znani, kakor poročajo iz Essena, rezultati iz 185 podjetij, ki kažejo sledečo sliko: na svobodne strokovne organizacije odpa-

de 38 odstotkov glasov (dosedaj na svoje stroške seznanijo s srepinsko silo smodnika in gusarskih pušk.

Flotilja vendar ni izgubila srčnosti, temveč brodarila vse proti jugu, iščeč gostoljubnejših dežel. Ondod so baje španski klativitezi mehikanškega rodu osnovali naselbino. Subienkow je sanjaril o tem, da naleti nanje. Z njih pomočjo bi v potrebnem času, v enem letu ali dveh, ako treba, dospel v Kalifornijo oziroma Meksiko. Odriniti od ondod v Evropo bi bilo potlej prava igrača.

Vendar bajnih Špancev ni hotelo in ni hotelo biti. Zid barbarstva se je razprostil še vedno v nedogled. Zategadelj je poveljnik malega brodovja vele obrniti ter usmeriti kljun proti severu.

Leta so minila. Subienkow se je udeležil zidanja trdnjave Mihaelovske in v dveh poletjih zapored odrinil meseca kresnika v Kotzebuejev zaliv. Številna plemena so torej prihajala tja po kupčiji. Dobil si kožo pikastih sibirskih damjakov, okla in kože mrožev z arktičnih obal in čudne kamenite svetiljke, izdelane kaj vem kje, ki so se v tranzitu prodajale od plemena do plemena. Nekoč se je celo prikazal lovski nož angleškega izdelka.

(Dalje prihodnjic.)

prehodnico, je ugonobil tega nedolžnega popotnika.

Za njim je bila rešitev nemožna. Neskončna pot po Sibiriji in Rusiji, ki se mu je zdela dva tisoč let dolga, na to ni mogel misliti, da bi jo napravil v obratni smeri. Edini izhod je bil videti ta, da bi hodil vsevdilj naprej, prekoračil zlokobno Ledeno morje in preko Behringove ožine krenil v Alasko, akoprav zabrede v vedno huje barbarstvo.

V ta namen se je pobarabil in se izkazal s tatovi kožuho. Na njih jadrnicah, gnilih od skorbuta, je ob nezadostni hrani in vodi, med neprestanimi nevihtami tega viharnega morja, družno s temi možaki, ki so se bili poživinili, trikrat poskusil jadrati proti vzhodu skozi usodni preliv. Ob tisočerm pomanjkanju in tisočerm težavah je njega in njegove neotesane drugove potisnilo nazaj proti Kamčatki.

V četrtič se je pustolovska plovba bolje obnesla. Eden izmed prvih Evropejcev je brodil po bajnih Tjulenskih otokih. A pozneje se ni z drugimi vrnil na Kamčatko, da bi zabogatel z vtihotapljenim krznom ali potrosil ta denar v blaznih orgijah. Preko Amerike je držala cesta v Evropo. V Ameriko je bilo dospeti po vsaki ceni.

Bivajoč torej po tren preklelih predelih ob Behringovem morju ter Aleutskih otokih, se je vkrcal na druge čolne, v družbi drugih lovcev na kože, slavonskih ali ruskih srečolovcev, mongolskih, tartarskih ali sibirskih, ki so puščali za seboj dolgo vlečko krvi. Povsod, koder so se izkricali, so morali domorodci odriniti težak davek v kožuhovini. Cele vasi, ki so se branile, so poklali. Včasih pa so bili domačini jačji, ali pa drugi gusarji, in so posekali vsakogar, kdor jim je od tolpe prišel pod roko.

Nazadnje se jim je brod razbil. Rešil se je z edinim pajdašem, imenovanim Finu, in na pustem otrovu sta prestala vso zimo v samoti. Ven in ven ista juta in kruta surovost, ki ga je stiskala! Na spomlad je po čudežnem naključju priplula ladja mimo ter ju odnesla.

Z novo drhaljo je slednjič dosegel Alasko in med strašansko vožnjo poskušal pristati na ameriški celini. Toda povsod so bile zgolj visoke negostoljubne skale, višje nad valovi, srepe zajedli in čeri, koder se je morje penilo med viharjem. Koder se je dalo pristati k bregu, se je bilo boriti z divjimi trumami, ki so se tuleč pojavljale na svojih pirogah. Deželani, z bojnimi slikami v obrazu, so prihajali, da se

43,6), na krščansko-socialne 24,7 odstotkov (26,2), na rdeče (komuniste) 28 odstotkov (23,2), na nemške delavce 4,8 odstotkov (2,9), na narodne socialiste 2,5 odstotkov (0).

Berlinske napadalne čete narodno-socialistične stranke so pod poveljstvom svojega komandanta, stotnika Stennesa, odpovedale Hitlerju pokorščino, ker se je slednji po nekem Hitlerjevemu pismu čutil razžaljenega. Prvotno je izgledalo, kakor da je tudi berlinski eksponent hitlerjevcev, Göbels, na strani nezadovoljnejšev, ki so se polastili tudi berlinskega strankinega glasila »Der Angriff« (Napad). Ker pa uporniki niso imeli nobene finančne podlage in tudi niso mogli računati, da bi težka industrija mesto Hitlerja njih podpirala, so se razen par voditeljev zopet podvrgli Hitlerju. Göbels mu je ponovno prisegel zvestobo in »Der Angriff« je zopet njegova last.

Nemško-ruska trgovinska pogodba. Zastopnik višjega narodnogospodarskega sveta sovjetske Unije, Pistakov, je odpotoval v Berlin, da končno veljavno sklene in zaključi industrijske dobave za sovjetsko Unijo in da razdeli naročila na posamezne tvrdke.

Dr. Steidle je odložil svoj mandat v zveznem svetu na Dunaju in se hoče posvetiti izključno le reorganizaciji tirolskih heimwehrovcev.

Maršal Pilsudski, ki je nedavno prispel v Varšavo z Madeire, kjer se je zdravil, se zopet bavi z mislijo, da prevzame predsedstvo vlade ter vsili ustavo po svojem okusu in v zadovoljstvo poljske zlahte. V vlado bi pa vsekakor vstopil znani reakcionarni knez Radziwil, ki ga nekateri kandidirajo na kraljevski prestol na Poljskem, ali pa v kateri drugi baltiški državi.

Tudi poljske banke propadajo. Trgovska banka v Lodzu je prišla v konkurz. Pasiva znaša 28 milijonov zlotov.

Volitve predsednika francoske republike se bodo vršile dne 13. maja 1931.

V severno-francoskem premo-govnem okrožju je izbruhnila rudarska stavka.

Angleški kralj je zopet zbolel. Baje se je prehladil.

Ceh Čermak župan v Čikagu. V Čikagu so volili dne 7. t. m. župana. Čermak je seveda že pravi Amerikanec. Zmagal je, ker je nastopil proti korupciji in banditstvu, kakor poročajo listi.

V Verazueli je izbruhnila pod vodstvom generala Cebeno vojaška revolucija, s ciljem, dosedanje 30 letno diktaturo strmoglaviti. Vstaši baje hitro napredujejo.

Pri porodu 20. otroka umrla. V Feistritzwaldu pri Mürzzuschlagu je žena drvarja Leodolterja prošli torek umrla pri porodu svojega 20. otroka. Ne bi li ta delavska mučenica bolj zaslužila spomenika, kakor n. pr. Elizabeta Angleška ali plesalka Duncan?

Samomor. ker ni mogla imeti otroka. Na Dunaju se je s plinom zastrupila 32 letna soproga dr. R. Starkeja, pravnega konzulenta tvrdke Meinh, in sicer iz obupa, ker je ostala kljub vsemu prizadevanju nerodovitna, dasi si je silno želela otroka.

Novorojenčka je spekla. V Budimpešti je neka 17 letna služkinja skrivaj porodila, novorojenčka je položila v kozico za peči, ki jo je porinila v štedilnik (Bratöhre). Štedilnik je dobro zakurila, da se je otrok čisto sežgal.

Za Velikonoč so se v Jeruzalemu pri božjem grobu stepi med seboj duhovniki raznih krščanskih veroizpovedanj, ki bi radi drug drugega izpodrinili. V mestu samem so se spopadli Židje in Arabci in so bili trije Židje ubiti.

Zlato! Zlato! Iz Rio de Janeira poročajo, da so v notranjosti Brazilije baje odkrili bogata nahajališča zlata. Iz vseh strani sveta drve lahkomiselni pustolovci v dotični kraj, da vjamejo še del bajnega bogastva. Vrše se prizori kakor pred 80 leti v Kaliforniji.

Rudarji in kuluk.

Breme, ki ga naši rudarji ne zmorejo.

Pregovor pravi: »Pameten gospodar bo obtežil svoje živinče s tovorom, ki ga vzdrži.« Ta pregovor bi posebno veljal za uvedbo kuluka med rudarji. Zakaj več kot jasno je in tudi iz zakona o kuluku razvidno, da ne bodo rudarji kuluka odslužili z delom, temveč, da ga bodo plačali z denarjem. Kuluk se jim bo enostavno odtegnil od zaslužene mezde.

Proti temu z ozirom na sedanje razmere neznosnemu bremenu se je rudarsko delavstvo Dravske banovine po svojih zastopnikih že izreklo na vseh merodajnih mestih. Ne trdimo, da bi ne bila dolžnost državljan prispevati k skupnim državnim potrebam. Gre le za to, da se najde neka meja, preko katere se ne sme in ne more iti. Zakaj upravna oblast mora imeti pred očmi tudi življenske potrebe dotičnega, od katerega zahteva žrtve.

Če vzamemo sedaj v obzir položaj rudarskega delavstva, ki že skoro poldrugo leto dela z reduciranimi štihi in to po razmeroma zelo nizkih plačah v primeri z draginjo, da se mu nadalje odtegujejo od plače visoki prispevki za socialno zavarovanje, kar znaša sedaj za kopača povprečno Din 115.— mesečno poleg davka na zaslužek, medtem ko prejme rudar za 15 storjenih šihov po Din 40, skupno Din 600.—, potem se jasno vidi, koliko mu ostane za preživljanje in koliko mu je še mogoče vzeti od te njegove plače. Ni treba, da se o tem prepričamo na licu mesta, kako živijo ti ljudje, ker se da s številkami samimi ugotoviti, koliko življenskih potrebščin, da ne govorimo o obleki, lahko kupi delavec mesečno za Din 485.— za preživljanje 4 do 10 članske družine. Ali včasih vendar nanese priložnost, da si more človek tudi na licu mesta ogledati to strašno bedo. Težko se stori človeku, ki je imel pred prazniki, ob plačilnem dnevu priliko gledati, kako so mnoge rudarske žene jokale, ko so njihovi možje prišli s praznimi plačilnimi listki domov. — Smelo trdimo, da je bilo mnogo rudarskih družin za praznike brez koščka kruha na mizi. Žalostno, a resnično. Prav je imel pisec članka v nekem meščanskem časopisu, ko je primerjal letošnjo Veliko noč z ono leta 1917.

In ti do skrajnosti izmозgani, obupani ljudje naj sedaj plačujejo še kuluk? Gospodje na merodajnih mestih, spreglejte, da je nemogoče, da bi rudar za leto 1930/31 mogel plačati Din 240 do 420 kuluka. To se pravi, vzeti mu zadnji košček kruha za njegovo družino. Njih otrok posteklenela očesa, od lakote in trpljenja zbičana telesa mladih bitij, vam kličejo: Gospodje, ne zahtevajte nemogočih stvari od bednih rudarjev!

Ljubljana.

Jože Golmajer, doslej referent pri Delavski zbornici v Beogradu, pride v Ljubljano in nastopi mesto v Delavski zbornici za Slovenijo. Golmajerja pozna naše delavstvo iz strokovnega gibanja, kjer se je jako vrlo udeleževal. Želimo, da bi tudi na novem službenem mestu ostal vnet zagovornik delavskih interesov, kakor je bil vedno.

Delavski prosvetni večer.

V petek 17. aprila 1931 priredita Delavska kulturna zveza »Svoboda« in Delavsko glasbeno društvo »Zarja« v Ljubljani v dvorani Delavske zbornice prvi delavski prosvetni večer.

Na sporedu je godba, solopetje in predavanje o novem Dunaju in Olimpiadi s skiptičnimi slikami.

Vstopnine ni. Delavci in delavke, napolnite dvorano, kajti ta prosvetni večer je vaš. Začetek točno ob pol 8. uri zvečer.

60 let delavske zadruge v Mariboru.

Hranilno in posojilno društvo delavcev v Mariboru.

V šestdesetih letih minulega stoletja je prodrla zadruga misel, ki si je med tem že zadobila tal v Angliji in zlasti v Nemčiji (nastop Schulze-Delitzsch, Raiffaisna, Lassalla itd.) tudi v Avstriji in je kmalu zadobila tal tudi med avstrijskim delavstvom. V nemških in čeških krajih propadla monarhijske delavstvo ustanavljalo pač po tedaj razširjenih nazorih in sklepih socialističnih strank predvsem delavske produktivne zadruge, ki jih je delavstvo tedaj priznavalo in celo precejevalo. Sledile so tem zadrugam delavske kreditne zadruge in šele proti koncu devetdesetih let minulega stoletja so jim sledile zadruge, ki jih delavsko gibanje priznava danes kot edine prave delavske zadruge — konzumne zadruge.

Popolnoma v skladu s tem je pač — radi vpliva nemških in čeških dežel pri nas ter radi vpliva delavcev, ki so bili zunaj s trebuhom za kruhom — rastle delavsko zadrugo gibanje tudi v slovenskih deželah. Tako je bila takoj po sprejetju avstrijskega zadrugnega zakona (9. aprila 1873) registrirana kot prva zadruga v zadrugnem registru pri ljubljanskem registrskem sodišču delavska zadruga »Produktivgenossenschaft der Kleidermacher in Laibach« (Produktivna zadruga krojačev) in sicer 18. okt. 1873, druga zadruga je bila obrtniška kreditna zadruga »Obrtniško društvo za denarno pomoč«, kmalu je sledila zopet delavska zadruga »Kleidermacher-Assoziation« in Laibach (22. dec. 1874), kot osma zadruga je bila registrirana že tretja krojaška zadruga »Kleidermacher Union«, reg. Produktivgenossenschaft m. b. H. (24. febr. 1879). Malo prej je bila registrirana zadruga »Spar- und Vorschussverein«, a konzumne zadruge so sledile šele v letih 1885 (Sv. Ana nad Trzinom) in 1887 (Ljubljana - uradniki).

Tako je delavstvo ustanavljalo pač zadruge, od katerih si je nadejalo največjih koristi. V Mariboru pa je bilo malo drugače. Tu so prevladovali železničarji in železniški uslužbenci, ki pa produktivnih zadrug niso potrebovali. Nemško delavstvo v Mariboru si je ustanovilo zato po zadrugnih samopomočnih načelih že leta 1868 svoje »Prednjamno društvo uslužbencev južno-

* O tem glej več v delu Antona Kristana »O delavskem in socialističnem gibanju na Slovenskem, pogl. IX. Prve delavske zadruge na Slovenskem (str. 46 do 51) in članek A. Kristana »Zadruga poglavja« (Zadrugni koledar 1931, str. 119—126).

železniških delavnic v Mariboru«, ki pa je kmalu prenehalo z delovanjem. Ali mesto tega društva se je ustanovilo novo društvo pod imenom »Hranilno in posojilno društvo delavcev v Mariboru«, 12. aprila 1871. To društvo se je pretvorilo leta 1874 v zadrugo in predstavlja danes našega jubilarja.

Marsikaj potrpljenja, požrtvovalnosti, skrbi in mnogo, mnogo dela je bilo treba, da je zadruga skozi vse viharje, skozi vse zadrugine in gospodarske krize lahko vzdržala celih 60 let in je danes močna, spoštovana in dobra denarna zadruga. Mnogo bi lahko povedal študij zadrugnih bilanc in računskih zaključkov v minulih šestdesetih letih, marsikaj bi izvedel zgodovinar delavskega, gospodarskega in socialnega življenja in gibanja iz zapisnikov sej te zadruge: ali kaj bi se ozirali na preteklost: zadruga je tu, deluje in lahko s ponosom gleda na pretekla leta.

Vse mogoče ovire je prebrodila, vse mogoče boje delavskih in zadrugnih nasprotnikov prestala: danes stoji tu kot trdnjava, v katero mariborsko delavstvo lahko mirno upira oči in jo gleda z zaupanjem. Občni zbor zadruge z dne 29. marca t. l. je zato tudi z zadovoljstvom pozdravil na njem navzoče ustanovitelje zadruge: zz. Labesa, Dominika in Mustra.

Danes ima zadruga po zadnjem računskem zaključku:

članov 1838,
denarnega prometa Din 10.430.807,94,
hranilnih vlog Din 5.077.826,53,
posojil članom Din 4.932.144,68,
rezervnega zaklada Din 137.717,56,
deležev Din 377.485,50,
naloženega denarja in gotovine Din 480 tisoč 465,62.

vrednostnih papirjev Din 105.570,—,
inventarja in nepremičnin Din 106.402,—,
preplačanih obresti posojil Din 15.873,—,
prebitka Din 15.679,71,
bilančne vsote Din 5.624.582,30.

Vidimo torej, da se je naša jubilarntka po letih pretvorila v močno zadrugo, ki ji prav lahko zaupa delavstvo svoje prihranke.

Zadruga, ki je danes najstarejša obstoječa delavska zadruga na Slovenskem, naj gre dalje po svoji solidni poti sebi v prid in delavstvu v čast.

Z željami k dosegu sedemdeset-, petin-sedemdeset- in stoletnice izrekamo zadrugi svoje čestitke. Naj živi, naj cvete, naj prospeva v prid in blagor delavskega razreda!

Cvetko Kristan.

Roparski umor na Jelovcu pri Kamnici.

Pet članov ene same rodbine umorjenih. — 26 letni morilec Mohorko. — Ali je imel Mohorko pomagača?

V zadnji številki smo na kratko poročali o strašnem umoru posestnika Dobaja Alojza iz Jelovca, njegovih dveh hčerk Terezije in Alojzije, sestre Kunigunde ter renčeka, šestletnega Rajmunda, ki je silno vznemiril in prestrašil vso mariborsko okolico. Nesrečne žrtve so pokopali v torek dopoldne.

Morilec Rudolf Mohorko, ki je bil že večkrat predkaznovan radi tatvine in drugih prestopkov, je osumljen, da je bil udeležen pri umoru posestnika Kanclerja v Rošpohu in tudi, da je, kot domnevajo oblasti, umoril svojo lastno mater. Dokazov za ta poslednji umor ni, ker tudi identiteta žene, katero so našli na železniški progi med Špiljem in Arnovžem leta 1927 umorjeno, ni ugotovljena. — Zadnja leta se je potikal Mohorko po okolici Maribora, bil je tudi nekaj časa v Limbušu, kjer je služil kot dlnar pod tujim imenom ter se je znal tako spretno skrivati in izmikati, da mu niso mogli do živga.

Pokojni Dobaj je bil precej imovit. Imel je velik sadonosnik, ki mu je donasal vsako leto lepe dohodke. Teden dni pred navedenimi groznimi dogodki se je Mohorko pojavil v Jelovcu, kmet Dobaj je ravno nakladal jabolka, ki jih je prodal neki mariborski trgovki. Mohorko se je ponudil za pomagača pri nakladanju ter je tudi videl, da je prejel Dobaj za prodano sadje večjo vsoto denarja. Tedaj je v Mohorku najbrže dozorel sklep, da se polasti tega denarja.

Na velikonočno soboto zvečer sta prišla Mohorko in baje tudi Hriberski Ludovik na Jelovec, se skrila v Dobajevo klet ter čakala, kdaj se bodo domači odpravili k počitku. Okrog 10. ure zvečer sta se Mohorko in Hriberski splazila v sobo, kjer je spal Dobaj, ki se je najbrže prebudil, ko je slišal korake. Mohorko je takoj začel s sekirjo udrihati po starem Dobaju: ropot in kričanje v Dobajevi spalnici je prebudilo hčerke in sestro, ki so pričele klicati na pomoč, nakar sta — po izpovedi Mohorka — napadla tudi te in jim razmesarila glave s sekirami. Mohorko je v naglici pobral okrog 4000 Din, ki sta si jih s Hriberskim delila. Domači sin Ivan je spal v hlevu: ker se je nameraval udeležiti velikonočnega streljanja, je ponoči prišel v hišo, da pogleda na uro. Ko se je približal hiši, je videl bežati mimo nekega moškega, v katerem je spoznal človeka, ki jim je pomagal pri nakladanju jabolk. Ivan je zavpil nad njim, kaj da išče, nakar mu je Mohorko zagrozil: »Molči, če ne bom še tebe!« Mladi Dobaj se je podal v hišo, kjer se mu je nudi strašen prizor. Deloma v posteljah, deloma na tleh, so ležali Ivanovi svojci, vsi krvavi in razmesarjeni.

Aretacija morilca.

Mohorko se je podal po izvršenem zločinu proti Mariboru. V ponedeljek popoldne se je pojavil v gostilni Lobnik v Račjem z neko družbo. Posestnik Rečnik iz Rač, ki se je tedaj nahajal v gostilni, je spo-

znal v Mohorku zločinca, ki je bil udeležen pri roparskem napadu v Devici Mariji v Puščavi. Natihoma je poslal svojo ženo k orožnikom, čeprav ni vedel o umoru na Jelovcu še ničesar. Preden so prišli orožniki, je Mohorko odšel s svojo družbo proti Slivnici. Vendar so ga orožniki in Rečnik dohiteli. Orožniki so Mohorka zvezali in prepeljali v Maribor. Mohorko je priznal umor, navedel pa je, da je imel pomagača, ki je najbrže odšel v Avstrijo.

Kriminalni uradnik g. Canjko se je vsled tega podal v Lučane v Avstriji, kjer je ob asistenci avstrijskih orožnikov na prav dramatičen način aretirai Ludovika Hriberskega, ki je bil zaposlen pri nekem kmetu za hlapca pod napačnim imenom. Franc Žunec. Avstrijski orožnik je Hriberskega poklical po imenu Žunec in ga je pozval, da naj pride bližje. Hriberski se je res približal, v tem trenutku pa je spoznal nadzornika Canjka ter je hotel pobegniti, kar pa je Canjko preprečil s tem, da ga je pravčasno zagrabil, orožnik pa ga je udaril s sabljo po glavi ter ga pri tem ranil, vsled česar je bil Hriberski prepeljan v graško bolnico. Glasom časopisnih poročil pa bo kmalu toliko okrevaj, da ga bodo lahko prepeljali v Maribor, kjer bo konfrontiran z Mohorkom.

Hriberski namreč zanika krivdo na umoru, češ, da je od sobote na nedeljo bil v Sulzu pri neki svoji prijateljici, ki te navedbe potrjuje.

Mohorko in Hriberski sta nezakonska sinova, ki sta bila že od otroških let pripuščena sama sebi ter sta vsled tega že v zgodnji mladosti zašla na kriva pota.

Maribor.

Premeščanje mariborskih železničarjev. Tik pred velikonočnimi prazniki je dobilo 11 mariborskih železničarjev-zvaničnikov vročene premešitvene odloke, glasom katerih so premeščeni eni v Ljubljano, drugi v Židani most. Vsi omenjeni so večinoma družinski očetje, ki imajo po več otrok, eden med njimi celo devet. Mislimo, da ni treba posebej povdarjati, da je premešitev za vsakega posameznika, ki ima družino, zlasti še, če ima šoloobvezne otroke, ki obiskujejo že srednje šole, ali če se uče kake obrti, hud udarec. Plače železniških uslužbencev so tako minimalne, da najskromnejši med njimi ne more izhajati in če noče gledati kako mu deca strada in žena hira, je prisiljen se zadolžiti. Kako zadolženi so mariborski železničarji, pa vedo gospodje v računskih pisarnah naj-

bolje. Kako naj živi železničar s pet do desetčlansko rodbino z 900 do 1200 Din mesečne plače v dvojnem gospodinjstvu? Vsi premeščeni so člani svobodne strokovne železničarske organizacije, nekateri med njimi so tudi godbeniki pri Glasbenem društvu železniških delavcev in uslužbencev in člani drugih delavskih kulturnih društev. Te premostitve pa so izzvale silno veselje v gotovih krogih tkz. »narodnih«, katerim so se premeščenci vsled svojega odkritega nastopanja in udejstvovanja zamerili. Le-ti triumfirajo, ker se jim je končno posrečilo znebiti se svojih osvojenih nasprotnikov.

Gladni rudarji zbirajo za gradbo cerkve. Ob ravnomar minuli velikonočni praznik se je nudila tudi nam Mariborčanom mala senzacija. Po mestu so pobirali rudarji v spremstvu nekega kaplana denarne prispevke za gradbo cerkve v Hrastniku. To zbiranje samo na sebi bi ne bilo senzacija, ampak senzacijo je napravil možakar, ki je ta posel vršil. Na stopnicah stranskih vrat franciskanske cerkve je stal dolg, suh človek, oblečen v črno uniformo, ki se je suhljatemu telesu kaj slabo prilegala. Sicer pa je uniforma sama dokaj zgovorno kazala, da je že davno doslužila. V rokah je držal uniformiranec aktovko, najbrž v ta namen, da bi darovalci dajali miloščino v »papirju«. Mimoidoči so se ustavljali ter zvedavo opazovali nenavadno uniformo, kajti v Mariboru pač poznajo ljudje črni diament, ampak malokdo pa pozna uniforme podzemeljske vojske, zlasti pa otroci ne. Ljudje so sprva bili uverjeni, da izstradani rudar nabira milodare zase ter za veliko trboveljsko stradajočo armado, ker so baš tiste dni pisali listi, da se zbirajo darovi za trboveljske rudarje, ki so za velikonočne praznike postali brezposelni. Čital pa sem obenem opis rudarske bede v velikonočnem »Slovencu«, v kako obupnih razmerah pričakuje uboga rudarska družina dan vstajenja brez denarja, brez hrane ter brez obleke. Na svoje največje presenečenje so ljudje zvedeli, da mož ni nabiral darov za bedne rudarje, temveč za — gradbo nove cerkve v Hrastniku. Sprčo tega se mnogim vsiljuje dvom, da li res vlada med rudarji taka beda, ker je nerazumljivo, da bi v tem trenutku rudarji bolj nujno rabili cerkev kot pa hrano. Kajti ako so izhajali deset in stoletja s cerkvami, ki jih v revirju imajo, tedaj je sedanjí trenutek najmanj umesten za gradbo nove cerkve. To menda ni potrebno še posebej dokazovati. Gospodje, ki so to lačno paro nagnali k zbiranju darov, mislijo drugače, toda njim se godi dosti boljše kot ubogim rudarjem, zato mislijo, da je rudarjem potrebna cerkev, potem šele hrana.

Občni zbor Detoljuba. V soboto, dne 11. aprila t. l., ob 19. uri se vrši občni zbor delavskega društva »Detoljub« v Mariboru na Ruski cesti 7 v lastnem domu. Dnevni red: 1. Poročila funkcionarjev. 2. Volitve. 3. Moderna vzgoja. 4. Slučajnosti. Vsi člani in prijatelji društva dobrodošli.

Mariborski čevljarji protestirajo. Dne 7. t. m. so se zbrali v Mariboru mariborski čevljarji mojstri, kakor tudi okoličanski ter zastopniki iz ostalih krajev bivše mariborske oblasti, da protestirajo proti zaposlovanju inozemcev v čevljarški obrti v naši državi. Ozadje tega protesta tvori namreč popravljavnica tvrdega Bat'a, ki je bila pred kratkim v Mariboru odprta ter se mariborski čevljarji boje še večje konkurence. Na zborovanju so izvolili deputacijo, ki se je zglasila tudi pri županu, kateremu je izročila na zborovanju sprejeto resolucijo.

SK Svoboda. V nedeljo, dne 12. aprila, ob 10. uri dopoldne na Rapidovem igrišču prvenstvena tekma s SK Rapidom.

»Prijatelj Prirode«, Maribor. V nedeljo, dne 12. aprila 1931, izlet na Sv. Križ. Odhod od vogala Samostanske in Vrtnice ulice ob 6. uri zjutraj. Vodi Stropnik.

Delavski kolesarski izlet. V nedeljo, dne 12. aprila, otvoritveni izlet v Št. Ilj. Odhod ob pol 14. uri iz društven. lokala. Torek klubova seja.

Celje.

»Prijatelj Prirode« politimo v nedeljo, dne 12. t. m., na Svetino. Odhod ob 9. uri dopoldne izpred Kapucinskega mosta. Pot, kakor tudi povratek, bomo dogovorili medsebojno pri odhodu. —K—

Trbovlje.

Brezposelni fond rudarjev in Strucove teorije. Pod gorkim okriljem Stankovičeve organizacije se je Struc udeležil tudi enket o brezposelnem rudarskem zavarovanju. —Kakor smo čitali v »Jugoslovanu«, je Struc o tej enketi govoril tudi na nekem rudarskem sestanku v Trbovljah. Da pa se izkaže vrednega biti Stankovičev zaupnik v rudarskih revirjih, je napadel na tem sestanku tudi dr. Živka Topaloviča. —Po Strucovem malozveličavnem in slabo premišljenem ter neprebavljenem naziranju, naj bi II. rudarske skupine upravljale rudarski brezposelni fond. —Ker pa so se delavske zbornice, ne pa Topaloviča, izrekle, da se naj ta fond priključi bratovskim skladnicam, je mislil Struc, da sme izpadati proti Topaloviču. —Strucu to veselje privošči. Treba pa je, da ve rudarsko delavstvo sledeče: po vsem svetu, —kdo bi mogel zahtevati od Struca, da to ve, —po vsem svetu streme za tem, da se združijo v eni ustanovi vse panoge zavarovanja. —Zato je stališče delavskih zbornic, da naj bo brezposelni fond rudarjev v upravi bratovskih skladnic, stvarno utemeljeno in edino pravilno. —Le to si naj sedaj zapomni zgovorni in zabavljivi Struc: v hrbet svobodnim organizacijam naj ne strelja, kadar hodo te bojevale boji za samoupravo bratovskih skladnic in za večinsko zastopstvo delavstva v zavarovalnih institucijah. —Tako, kakor je to, recimo, v Avstriji. Tam pa seveda ljudje, kakor Struc, nimajo niti besede.

Hrastnik.

Občni zbor podružnice Hrastnik. V nedeljo, dne 12. aprila t. l., ob 10. uri dopoldne se vrši I. redni občni zbor turističnega društva »Prijatelj Prirode« v Hrastniku, v dvorani Delavskega doma. Naj jihče ne manjka! —rd—

Jesenice.

Nameščenci Kranjske industrijske družbe

so si letošnje leto izvolili svoje obratne zaupnike, toda samo delovodje in kancelisti, uradniki in seveda višji uradniki to niso smatrali za potrebno.

Prave organizacijske sile nimajo, ker so člani društva le vsi delovodje in nekaj kancelistov, vsi skupaj so pa zopet člani društva nameščencev KID, katerega član za more biti le oni, ki je zaposlen pri KID. Društvo kot tako nima značaja prave strokovne organizacije, ne obstoja tudi nobena kolektivna pogodba za nameščence in vsi skupaj, po pravici povedano, če so kdaj kaj prejeli na plače, so to dosegli deloma le zato, ker so si delavci kaj izvojevali, deloma pa so prejeli po uvidevnosti podjetja. Predsednik društva je vedno kaj višji uradnik, člani društva so pa vsi šefi, samo generalni ravnatelj ni več član. Sedaj si pa predstavljajte občni zbor take organizacije.

Zapustiti to bratovščino in se osamosvojiti. Kaj bodo pa gospod šefi rekli? Organizirati se v organizaciji privatnih nameščencev. Potem bodo pa rekli, da smo prevarni elementi. Seveda, ko bi se dalo tako napraviti, da bi se spremenilo vse, pa da bi kljub vsemu gospod ne bili užaljeni. Kaj pa bodo rekli o naši narodnosti, ako posta-

nemo člani svobodne strokovne organizacije? Bolje za »naroda«, pa makar vemo, da delamo za tujzemski kapital, pa makar vemo, da se nam godi krivica nam nižjim. »Ko bi bili vsi taki kot jaz,« pravi vsak. »potem bi jim že pokazali, tako pa...«

Eden izmed teh trpinov se je drznil iti pogledat v obličje suverena v spremstvu glavnega zaupnika delavstva, da stavi vprašanje, kako bo s praznovanjem 25. marca.

Kakor smo doznali, je generalni ravnatelj bil vsled tega sila razburjen ter je celo izjavil, da z zastopnikom nameščencev sploh ne razpravlja. Rekel je: Jutri, na praznik, se dela; komur ni prav, lahko gre, sicer da je odredil samo inspekcijsko službo za vsako pisarno po enega, če pa to komu ni prav, da pa bo vse pozval v službo. Kolikor moči, toliko pravice. Ob 5. uri nekako pa je pel telefon po vseh uradih: Na praznik vsi v službo. In vse je delalo: za delavce ta dan ni bil sporen, ker ta praznik ni predviden v kolektivni pogodbi, pač pa uradniki niso nikdar delaš na ta dan.

Vi, ki bi morali imeti vzor-organizacijo, ste pa tako slabo organizirani. Zavedite se, da ste enakovredni ljudje, da brez vas ni uradov in reda.

Saj bi se dalo še mnogokaj napisati, pa kaj bi se mi vtikali v Vaše zadeve. Na praznik je prišel gospod Westen, delalo se je in s strahom pričakovalo, kaj bo... Strah in nevednost odpravite, pa spoznajte, da ste proletarci. Poglejte malo v Nemčijo in drugam, pa boste videli, kako ogromno je število brezposelnih, da visoko število sposobnih intelektualcev živi v brezposelnosti, potem pa razmisljajte o svoji bodočnosti, morda spoznate pravo pot. Druge poti ni, kot da se oklenete svobodne strokovne organizacije privatnih nameščencev.

Popravila ur

srebrnine,
kakor tudi
gramofonov
najboljše, hitro
in poceni

M. JIGER-JEV SIN

URAR

Maribor, Gosposka 15

**Kupujte svoje
potrebščine
pri naših
inseren-
tih.**

Hitro se en zvezek!

od
Papirnice

*Ljudske tiskarne
Šlomškov trg 6*

Kako jo ženin pridno obiskuje,
kako nevesto svojo občuduje!
Ljubezen ga k radosti opominja:
To bo prekrasna mlada gospodinja!

Pri pranju ona šali se igrate,
razlaga ljubčku svojemu smehljaje:
»Ves trud mi milo Zlatorog prihrani —
živel boš srečno ti ob moji strani!«

Oj zlata Zlatca — glas gre okrog:
nad vse je terpentinsko milo Zlatorog!

(Nadaljevanje sledi.)

Tivar obleke

Lastna izdelava blaga in podloge nam omogočuje nuditi

TIVAR OBLEKE

za gospode, dečke in otroke najboljše kakovosti po
najnižjih cenah!

CENA OBLEK ZA GOSPODE	Din 240.— do 750.—;
ZA DEČKE:	Din 200.— do 330.—;
GAMBETA OD 11 DO 14 LET:	Din 210.— do 270.—;
MORNARSKA OBLEKA OD 3 DO 10 LET:	Din 130.— do 150.—;
OBLEKA ZA OTROKE OD 3 DO 10 LET.	Din 110.— do 270.—;
RAGLAN:	Din 650.—;
HLAČE:	Din 90.— do 180.—.

Obiščite naše prodajalce v Mariboru:

Jakob Lah, Glavni trg 2
in Veletrgovina

H. J. Turad, Aleksandrova c. 7
pa se bode uverili o resničnosti naših navedb,
Prost ogled, ne da bi se sililo k nakupu!
Pazite na zaščitni znak in tvorniško ceno:

Pazite se pred ponaredbami!

Vrsta

Tek. štev.

Prodajna
cena

Prodajna
cena

50

Pazite
na gornjo ceno